

Využití Instat programu při analýze SYNOT ligy v sezoně 2014/2015 s vybranými soutěžemi a týmy v různých výkonových parametrech

Mgr. Pavel Frýbort, Ph.D – Trenérsko metodický úsek FAČR

Jakub Andryšek – MLM Sport Management

V příspěvku se snažíme analyzovat ukazatele herního výkonu u mužstev SYNOT ligy a SYNOT ligy jako celku se soutěžemi Champion League, European League, Bundesligy a vybraných zahraničních mužstev. K tomuto jsme využili Instat program, který monitoruje nejen SYNOT ligu, ale i výše zmiňované soutěže. Trenérsko metodický úsek FAČR ve spolupráci se společností MLM Sport Management, která zastupuje firmu Instat v ČR nabízí základní rekapitulaci SYNOT ligy v sezoně 2014/2015 obsahující údaje z tzv. match reportu, který dostávají zástupci všech klubů SYNOT ligy resp. jednotliví trenéři. V následujícím čísle Fotbal a trénink budeme pokračovat v analýze z pohledu kondičních nároků utkání SYNOT ligy a jiných soutěží, využívající údaje z Fitness reportu.

1. Po čem padaly góly aneb typ útočného herního systému

Pozn.: Rychlý protiútok - útok, který se vyvíjí po ztrátě míče soupeřem. Protiútok netrvá déle než 20 sekund. Minimální rychlost pohybu do cíle při držení míče je 3 m za sekundu.

Postupný útoky - útok, který se vyvíjí po ztrátě míče soupeřem. Útok trvá déle než 20 sekund. Svým obsahem zde můžeme být zahrnut taktéž kombinovaný útok (pozn. autora). Minimální rychlost pohybu do cíle při držení míče je delší než 3 m za sekundu. ***Standardní situace*** - akce začínající rohovým kopem, pokutovým kopem, přímým/nepřímým volným kopem nebo vhazováním, kdy navazuje řetězec činností např. první nebo druhá činnost je střela na branku či finální přihrávka ze které je vstřelen gól.

Mezi týmy SYNOT ligy jsou zřetelné rozdíly ve způsobu, který vedl ke vstřelení gólů. Mužstva, která se v tabulce umístila v horních patrech (vstřelila více gólů z postupných útoků např. AC Sparta Praha (28 gólů, 49%), ale % celkově nejlepší bylo 1. FC Slovácko (23 gólů, 53%). Naopak, mužstva ze středu tabulky více využívala, ke vstřelení gólu rychlý protiútok např. nejlepší v tomto parametru byla FC Vysočina Jihlava (13 gólů, 39%) společně s FK Teplice (17 gólů, 41%). SK Slavia Praha byla nejefektivnějším mužstvem, kterému se dařilo vstřelit nejvíce gólů po standardních situacích (celkem 21 gólů, 52%).

V Tabulce 1 je souhrnný přehled týkající se typu útočného herního systému, který vedl ke vstřelení gólu ve vybraných soutěžích a týmech. Lze předpokládat, že týmy využívající postupný útok k překonání obranného bloku a následného vstřelení gólu disponují efektivnější součinností mezi jednotlivými řadami a zřejmě i hráči, kteří přirozeně inklinují k tomuto způsobu vedení útoku. Nicméně, i zvolená strategie soupeře (využívání pouze defenzivního bloku/provokativní presink na vlastní polovině tzn. obranná formace je složena z 5-6 hráčů a středová formace ze 4-5 hráčů) nutí tyto týmy k tomuto způsobu hry. Na druhou stranu, vítěz SYNOT ligy FC Viktoria Plzeň vstřelila po postupném útoku 26 gólů, 37% a celkově vstřelila v soutěži o 13 gólů více než největší konkurent na titul AC Sparta Praha. To může být

zapříčiněno vyšším úsilím hráčů o přímocíarost útočných kombinací s využíváním jejich individuálního potenciálu k realizaci tohoto způsobu hry (rychlý přechod z obrany do útoku např. pomocí průnikových přihrávek, diagonálních přihrávek za obranu) a systematickým tréninkovým procesem zaměřeným a na tuto činnost.

Výsledky tohoto sledovaného parametru ze SYNOT ligy se téměř shodují s výsledky z Bundesligy a nakonec i Champions League (CHL) a European League (EL). I když zde vidíme, že v CHL a EL převažuje o 3-4% vstřelených gólů po postupném útoku (Tabulka 1). Zdá se tedy, že o kvalitě soutěže rozhodují jiné parametry a sledování z jakého typu útočného herního systému padl gól je spíše druhotné.

Tabulka 1. Útočný herní systém a vstřelené góly

Soutěž/týmy	Po postupném útoku	Protiútok	Ze Standardní situace
SYNOT liga 2014/2015	256 (40%)	164 (25%)	225 (35%)
Bundesliga 2014/2015	338 (40%)	214 (25%)	291 (35%)
Bayern Mnichov 2014/2015	48 (60%)	16 (20%)	16 (20%)
FC Viktoria Plzeň 2014/2015	26 (37%)	18 (26%)	26 (37%)
Champions League 2013/2014	157 (43%)	102 (28%)	103 (29%)
European League 2013/2014	208 (44%)	103 (22%)	164 (34%)

2. Souboje

Pozn.: Souboje – jedná se o všechny druhy soubojů na hřišti. Tento parametr zahrnuje souboje o míč (vzdušné souboje - souboj dvou soupeřů o míč nad úrovní jejich ramen, souboj při obcházení 1:1, odebírání míče soupeřem při vedení/držení/krytí míče=ztráta kontroly míče).

V SYNOT lize 2014/2015 bylo průměrně 200 soubojů za utkání. V porovnání např. s CHL 2013/2014 zde hráči absolvují 166 soubojů, EL 2013/2014 hráči absolvují 175 soubojů. Tomuto trendu se nejvíce v SYNOT lize přibližovala mužstva AC Sparta Praha se 180 souboji a FC Viktoria Plzeň se 186 souboji. Nejvíce se tomuto trendu vzdaloval FC Slovan Liberec s 224 souboji a FC Hradec Králové s 209 souboji (Tabulka 2).

Tabulka 2. Porovnání mezi soutěžemi a týmy v parametru souboje.

Soutěž/týmy	Celkový počet soubojů	Souboje na zemi	Souboje ve vzduchu
Gambrinus liga 2013/2014	193	124	69
European League 2013/2014	175	125	50
SYNOT liga 2014/2015	200	134	66
Bundesliga 2014/2015	190	127	63
AC Sparta Praha 2014/2015	180	124	56
FC Slovan Liberec 2014/2015	224	152	72
Bayern Mnichov 2014/2015	162	120	42
Champions League 2013/2014	166	122	44

V porovnání s CHL, EL, Bundesligou a vítězem Bundesligy Bayernem Mnichov je celkový průměr 200 soubojů v SYNOT lize významně vysoký (Tabulka 2). Vysvětlením může být, že většině mužstev SYNOT ligy se nedaří realizovat větší počet přihrávek za sebou a dochází tedy ke ztrátě míče (příčinou je nedostatečná rychlost přihrávky nebo nesprávný prostor, kam směřuje míč vzhledem k následujícímu pohybu spoluhráče/neporozumění si), srovnaj s Tabulkou 3, kdy mužstva resp. hráči Bundesligy, CHL a EL jsou dovední realizovat více úspěšných přihrávek. Praktickým důsledkem je vyšší frekvence výskytu soubojů v SYNOT lize jako projev nižší úrovně individuální a skupinové technicko-taktické způsobilosti (zahrnující rychlé myšlení a následné správné rozhodování=taktická stránka a pohybové provedení/realizace taktického rozhodování = technická stránka) u hráčů účastnících se útočné kombinace.

3. Přihrávky

Pozn.: Klíčová přihrávka – jedná se o přihrávku spoluhráči, který se následně nachází v gólové pozici. **Neútočná přihrávka** - přihrávka na spoluhráče, která nevede k překonání žádného hráče soupeře. **Útočná přihrávka** - přihrávka na spoluhráče, která vyřazuje/překonává minimálně jednoho hráče soupeře (přihrávky k soupeřově brance, přihrávky k naší brance nebo napříč/kolmo od střední osy hřiště). **Extra-útočná přihrávka** - přihrávka spoluhráči, která vyřazuje celou obranu soupeře (3 a více hráčů). Na rozdíl od klíčové přihrávky se hráč při převzetí míče nenachází v gólové pozici.

Tabulka 3. Souhrnná data týkající se různých forem přihrávání.

Soutěž/týmy	Celkový počet přihrávek/přesných	Neútočné	Útočné	Extra útočné	Klíčové
Gambrinus liga 2013/2014	447/341 (76%)	130/127	307/208	5/3,2	5/2,7
CHL 2013/2014	520/432 (81%)	194/192	313/233	6/3,8	6/3
EL 2013/2014	502/406 (81%)	183/180	307/220	6/3,8	6/2,7
SYNOT liga 2014/2015	449/345 (76%)	119/116	319/223	6/3,4	5/2,4
Bundesliga 2014/2015	494/392 (79%)	152/151	330/235	6/3,4	6/2,3
Viktoria Plzeň 2014/2015	535/441 (82%)	169/167	350/264	9/6	8/3,8
Bayern Mnichov 2014/2015	770/680 (88%)	336/334	416/337	10/6	9/3,8

V SYNOT lize v sezoně 2014/2015 **nejvíce přihrávek** za utkání vyprodukuje AC Sparta Praha (615 s 82% úspěšností) a FC Viktoria Plzeň (535 s 82% úspěšností), **nejméně přihrávek** pak 1. FK Příbram (381 s 72% úspěšností, SK Dynamo České Budějovice 373 s 73% úspěšností a SK Slavia Praha 384 s 71% úspěšností). Tento ukazatel úzce souvisí s **dobou držení míče a neútočnými přihrávkami**. Nejvíce času drží míč FC Viktoria Plzeň (59%) a AC Sparta Praha (57%) a naopak nejméně SK Slavia Praha (44%), 1. FK Příbram (44%) a SK Dynamo České Budějovice (41%). Neútočné přihrávky nejvíce využívala AC Sparta Praha 215 a FC Viktoria Plzeň 169, nejméně pak SK Slavia Praha 76 a FK Příbram 77.

Závěrečným vyústěním útočné kombinace jsou extra útočné přihrávky a klíčové přihrávky. Nejvíce jich realizovala FC Viktoria Plzeň (17/10 s 59% úspěšností) a AC Sparta Praha (18/9 s 52% úspěšností). Nejméně extra útočných přihrávek a klíčových přihrávek pak realizuje SK Dynamo České Budějovice (6/3 s 55% úspěšností), FC Zbrojovka Brno (7/3 s 51% úspěšností) a FK Dukla Praha (13/6 s 47% úspěšností).

Při porovnání s průměrem Bundesligy (12/5 s 52% úspěšností), CHL 2013/2014 (12/7 s 55% úspěšností) a EL (12/6 s 54% úspěšností) se výsledky SYNOT ligy (11/6 s 53% úspěšností) významně neliší s výše uvedenými soutěžemi (Tabulka 3). Nicméně, vysoký výskyt extra útočných přihrávek a klíčových přihrávek společně s nízkou % úspěšností v zakončení, vypovídá o nedostatečích v samotné střelbě na branku soupeře např. FK Dukla Praha, ale i Bayern Mnichov!. Současně, nízký výskyt extra útočných přihrávek a klíčových přihrávek naznačuje, že hráči obtížně realizují útočnou kombinaci přes hráče soupeře (nevyřazují je ze hry) a to zejména na obranné polovině soupeře a současně velmi rychle v této kombinaci ztrácí míč. Přesto mohou být v konečném důsledku efektivní v zakončení jako např. SK Dynamo České Budějovice, nicméně se k této činnosti v utkání velmi těžko propracují a tato efektivita pak nemá potenciál pozitivně ovlivnit konečný výsledek utkání.

Výsledky týkající se porovnání celkového počtu přihrávek SYNOT ligy s ostatními soutěžemi CHL, EL a Bundesligou (Tabulka 3) vypovídají o tom, že hráči SYNOT ligy

realizují za utkání o 60-70 přihrávek méně a jsou při této herní činnosti o 5 % méně úspěšní. Tento závěr neplatí pro mužstva, které bojují o titul v dané soutěži např. FC Viktoria Plzeň, AC Sparta Praha a Bayern Mnichov.

Obcházení 1:1

Pozn.: Obcházení 1:1 – hráč při vedení manipuluje s míčem s následným pokusem překonat soupeře pomocí zvoleného způsobu obcházení. Při úspěšném obejití se soupeřovi eviduje neúspěšné odebrání míče.

Tabulka 4. Výsledky v obcházení 1:1 a efektivita

Soutěž/týmy	Pokusy v obcházení 1:1//úspěšné
Gambrinus liga 2013/2014	17/10 (57%)
Synot liga 2014/2015	22/13 (59%)
Bundesliga 2014/2015	22/13 (59%)
FC Viktoria Plzeň 2014/2015	24/14 (60%)
AC Sparta Praha 2014/2015	16/9 (58%)
Bayern Mnichov 2014/2015	28/17 (62%)

V obcházení 1:1 jsme zaznamenali v SYNOT lize 2014/2015 v porovnání se soutěžním ročníkem 2013/2014 vyšší frekvenci pokusů obejít soupeře 22 vs. 17 a současně i vyšší efektivitu překonání soupeře 57% vs. 59%. Tento parametr je shodný s výsledky z bundesligy (22/13, 59%) (Tabulka 4). Znamená to tedy, že **hráči ze SYNOT ligy a hráči z bundesligy se pokouší obcházet soupeře v souboji 1:1 ve shodném počtu a ve shodné efektivitě**. I přes toto zajímavé zjištění je nutné dát tento fakt do souvislostí např. s celkovým počtem přihrávek za utkání, kdy se hráčům bundesligy, daří více realizovat přihrávky a třeba i neúčinné (při zakládání útoku), které jsou krátké nebo polodlouhé a hlavně spoluhráč je dovedný tuto přihrávku převzít a distribuovat dále i přesto, že je na útočící mužstvo vyvíjen časoprostorový tlak soupeřem.

Z mužstev SYNOT ligy se o herní činnost obcházení 1:1 nejvíce pokoušela FK Dukla Praha (26/16 s 61% úspěšností), FC Hradec Králové (24/14 s 59% úspěšností) a FC Viktoria Plzeň (24/14 s 60% úspěšností). Nejméně, pak 1. FC Slovácko (16/11, ale s vysokou úspěšností 68%!) a SK Dynamo České Budějovice (19/8 s 50% úspěšností). Přesto tento vynikající výsledek nepomohl mužstvu FC Hradec Králové v setrvání v SYNOT lize. Vysvětlením právě může být absence efektivních přihrávek při realizaci útočné kombinace.

Často diskutovaným a za vzor v parametru obcházení 1:1 je zmiňováno mužstvo FC Barcelona (33/22 s 67% úspěšností v La Lize). Je tedy prokazatelné, že hráči Barcelony se nadstandardně a ve vysoké frekvenci snaží o obcházení 1:1 a jsou v této činnosti efektivní! A opět, na tuto herní činnost navazují vysokým počtem přihrávek, které jsou navíc přesné (dominantně krátké a polodlouhé).

Shrnutí:

Pokud se tedy zamyslíme nad výše uvedenými fakty, pak hráči SYNOT ligy v porovnání s hráči z Bundesligy, CHL a EL zaostávají v herní činnosti (přihrávání). Zejména v menším počtu přihrávek (cca 60 – 70) se současně menší (5%) úspěšností realizace této herní činnosti (míč nepřevezme spoluhráč). To, že se v ostatních vybraných parametrech výsledky SYNOT ligy významně neliší od zmíněných soutěží je jistě překvapivé, ale ne nelogické. Na přihrávání se váže zejména časoprostorově sladěný výběr místa hráče/hráčů bez míče. Tzn., že hráč s míčem má možnosti výběru „komu a kdy“ přihraje. Velmi často se jako trenéři při hodnocení útočné kombinace vyjadřujeme k nedostatečnému „pohybu“. Co je příčinou tohoto stavu? Nechtění absolvovat souboje nebo strach ze ztráty míče při obcházení 1:1 (v tom se, ale vyrovnáme ve smyslu počtů/pokusů CHL a EL) nebo je to neochota nabíhat si od hráčů bez míče? Je tato neochota způsobena tělesnou únavou nebo nedostatečným vhladem do herních souvislostí (taktické dovednosti)? Vysvětlení je možná jednoduché, hráči SYNOT ligy, nejsou způsobilí/méně dovední realizovat tuto činnost a navazující činnost/řetězec herních činností (mnohdy se k tomuto ani nedostanou) pod časoprostorovým tlakem vyvolaným soupeřem. Vyústěním je průměrně vyšší počet soubojů a dlouhých přihrávek přispívající k vyšší frekvenci přerušování útočných kombinací. Časoprostorový tlak soupeře klade vyšší nároky na rychlost myšlení, rozhodování a hlavně realizaci tohoto rozhodnutí v podobě provedení a následného řetězce dalších činností, ať už jsem hráč s míčem nebo bez míče (kam a kdy naběhnu, snaha při převzetí míče vyřadit soupeře). Ale víme, jak učit systematický „ne nahodilý“ časoprostorový tlak?

Do tréninkového procesu mládeže a posléze dospělých je proto nutné zařazovat průpravné hry s důrazem na maximální tlak/odpor soupeře, který vede **u útočících hráčů k návykům opakovaně používat klamavé pohyby (řeč těla) před tajminkovým nabíháním/uvolňováním do prostoru kde převezme míč**. Současně to klade zvýšené nároky na vyšší rychlost přihrávek od spoluhráčů při zachování přesnosti (dominantně krátké a polodlouhé přihrávky po zemi nebo polovysoké=méně dlouhých přihrávek = méně soubojů). Od trenérů by měla být jasná vize dlouhodobě zdokonalovat tento řetězec herních dovedností, protože v dospělosti bude kritickým bodem sladění rychlosti rozhodování a provedení mezi spoluhráči (s minimálním výskytem neporozumění si, základem je efektivní řeč těla), kdy konečným vyústěním bude vyšší frekvence vedoucí k úspěšnému překonání soupeře. Na první pohled si mnozí z nás nyní řeknou „vždyť toto děláme každý trénink - přihrávání, obcházení 1:1, zpracování“, ale proč se nám tedy a lze říci již dlouhodobě, nedaří vychovávat konkurenceschopnější individuality (o které by byl zájem ve špičkových zahraničních klubech, nynější cena hráčů je 100 mil Kč, přitom se jako poslední prosadil Tomáš Rosický, r. 1980, cena 504 mil. v roce 2001!), jejichž znakem je vysoká individuální technicko taktické způsobilost? A další důležitá otázka, ve kterém věku jsou tyto základy položeny a jak je rozvíjet v dalším období systematické fotbalové přípravy?